

ТЕМИ ОТ МЕДИИТЕ

01.04.2025 г.

Важни обществено-икономически и политически теми

БНР

✓ Захариева: Корупцията струва на ЕС до 6 на сто от неговия БВП всяка година

"Смята се, че всяка година корупцията струва на ЕС до 6 на сто от неговия БВП", заяви еврокомисарят Екатерина Захариева пред Европейския парламент в Страсбург.

"Това е скрито престъпление с много повече от една жертва. Цената му се понася колективно от данъкоплатците", допълни Захариева.

Тя припомни, че през 2023 г. Европейската комисия е предложила да се актуализират правилата за борба с корупцията. В момента се водят преговори за директивата в тази сфера.

Българският евродепутат Никола Минчев от „Обнови Европа“ пък призова Комисията и Европейският парламент да наблюдават внимателно разследването на Европейската прокуратура срещу българския европрокурор Теодора Георгиева за неправомерни действия.

"Нарушена независимост е равна на липсваща независимост. Избирателно правосъдие е равно на липсващо правосъдие", каза Минчев.

✓ БНБ обяви понижение на основния лихвен процент през април до 2,39%

Основният лихвен процент (ОЛП) се понижава до 2,39 на сто, считано от 1 април 2025 година, обявиха от Българската народна банка.

Това е поредният месец, в който БНБ намалява основния лихвен процент. През март той беше 2,59%, а през февруари - 2,82 на сто.

За последно простата годишна лихва се повиши през септември 2024 г., когато добави 0,01 процентни пункта спрямо преходния месец до ниво от 3,54%.

Основният лихвен процент се използва у нас предимно при изчисляването на законната лихва по задължения към държавата.

Bloomberg TV Bulgaria

✓ Зеленият преход в Европа продължава, въпреки препятствията

В Европа заплахата от глобалното затопляне има голяма конкуренция в наши дни. Вашингтон предизвиква геополитически безпорядък, Русия продължава да води своята завоевателна война, а крайно десният популизъм е във възход, а разсейването на вниманието от борбата с климатичните промени е повсеместно. Затова е впечатляващо, че Европейският съюз продължава да полага усилия.

Колкото и да е окуражаващо, лошата новина е, че ЕС продължава да е далеч от поставените цели в областта на климата.

Целта е нулеви нетни емисии на парникови газове до 2050 г. Затова блокът управлява най-голямата и най-ефективна в света система за ограничаване и търговия с емисии, като налага цена от над 60 евро на тон въглероден диоксид на

електроцентралите и тежката промишленост - сектори, които генерират около 40% от общите емисии на съюза. ЕС въведе и данък за коригиране на границите на вноса на въглеродни емисии, за да създаде равни условия за конкуренция в рамките на единния си пазар.

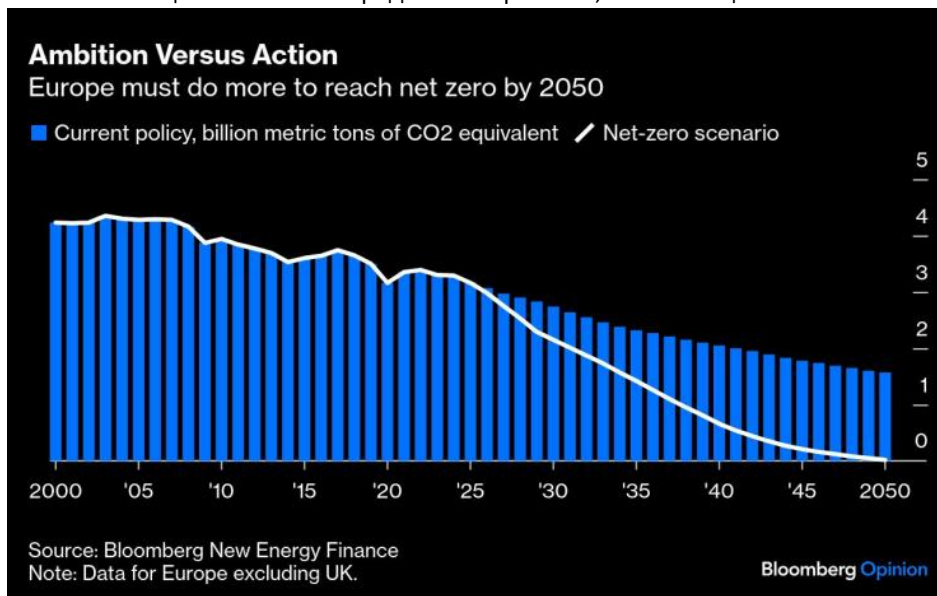
Тези политики вече срещат силна съпротива. Популистките партии използват основателната загриженост на хората относно разходите за чисти технологии. Предприятията се противопоставят на регулаторната тежест в условията на високи енергийни разходи, силна конкуренция от страна на Китай и предстоящи мита от страна на САЩ върху износа от ЕС. И все пак за ключови отрасли като стоманодобивната и циментовата промишленост дори сравнително високата цена на ЕС за въглеродни квоти не е достатъчна за бързо намаляване на емисиите.

Не е лесно да бъдеш „зелен“. Тежката индустрия в Европа до голяма степен не успява да намали въглеродните емисии.

Новата „чиста индустриална сделка“ на Европейската комисия има за цел да ускори темпото, като същевременно намали част от бремето. Целта остава нулево нетно замърсяване до 2050 г. Планът предвижда да се използват държавни кредити и обществени поръчки, за да се увеличи предлагането и търсенето на екологични продукти, като например нисковъглеродна стомана и компоненти за електрическата мрежа. Ще бъдат отпуснати и десетки милиарди евро субсидии за намаляване на промишлените емисии.

Най-спорно е, че целта е да се освободят много по-малки предприятия от изискванията за докладване и отчетност по отношение на околната среда, както и от спазването на граничния данък върху въглеродните емисии. Този подход е смущаващ, но оправдан. Като се съсредоточи върху по-големите предприятия, които отделят най-много емисии и са най-добре подготвени да спазват изискванията, ЕС може да очаква да постигне по-голям напредък по отношение на емисиите, да създаде пространство за конкурентно съживяване на индустрията, на което се надяват и лидерите му, и да смекчи нарастващата политическа съпротива. Но има и компромис: този подход изоставя част от ефикасността, която би постигнал един обикновен въглероден данък, прилаган към по-широка база и с по-висока ставка.

Освен това „Чистата индустриална сделка“ е насочена само към част от необходимия зелен преход. Изграждането на нови мрежи и мощности за възобновяема енергия е от съществено значение. Това ще изисква впечатляваща координация в рамките на целия ЕС и трилиони евро публични и частни инвестиции. Без важни инициативи като много по-голям бюджет на ЕС, съвместно теглене на заеми и истински европейски капиталов пазар, целта за нетни нулеви емисии до 2050 г. ще остане недостижима. Самата агенция за околната среда на ЕС признава, че настоящите политики не са достатъчни.



Амбиция срещу действие. Европа трябва да направи повече, за да постигне нетни нулеви емисии до 2050 г.

Новото управление в Германия гарантира, че ще отпусне стотици милиарди евро за модернизиране на енергийната и друга инфраструктура. Някои от нейните партньори ще последват този пример, но други няма да искат или няма да могат. Фискалното сътрудничество би могло да помогне да се поправи този проблем, но засега преместването на политическата

власт от националните правителства към Брюксел вероятно ще бъде толкова популярно в Европа, колкото и високите сметки за енергия.

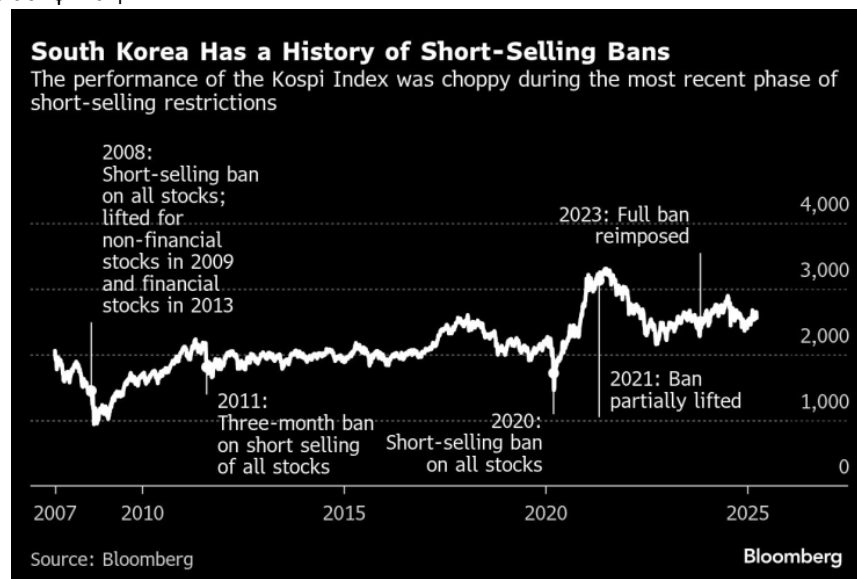
Фундаменталното предизвикателство, пред което е изправена Европа, е политическо, тъй като тя трябва да се справи както с прехода към чиста енергия, така и с новите си задачи в областта на сигурността. Центристките лидери трябва да покажат на избирателите си, че по-тясното сътрудничество и по-дълбоката интеграция могат да доведат до резултати. Ако не успеят сега, може да не получат друг шанс.

✓ **Забраната за къси позиции в Южна Корея е отменена. Ще се завърнат ли инвеститорите?**

Южнокорейският фондов пазар на стойност 1,7 трилиона долара отново е отворен за къси позиции, след като на 31 март беше отменена забраната за тази търговска стратегия, използвана от хедж фондовете и банките по света.

Последната забрана за къси продажби беше въведена през ноември 2023 г., тъй като властите се стремяха да отговорят на опасенията за справедливостта на пазара и да се преборят с незаконната практика, известна като „naked short selling“. Впоследствие регулаторите разследваха и глобиха редица световни банки за такава дейност и въведоха електронна платформа за наблюдение, която да помогне за идентифицирането на незаконни трансакции.

Възобновяването на късите продажби след 17-месечна забрана би могло да подобри достъпа до пазара за международните инвеститори, тъй като вероятно ще допринесе за напредъка на Южна Корея в стремежа ѝ да бъде повишена от статут на развиващ се в статут на развит пазар от MSCI Inc. Много глобални инвеститори разпределят активите си въз основа на тази класификация.



В Южна Корея често се забраняват късите позиции

Какво представлява късата позиция?

Трейдърите на къси позиции заемат акции от брокерски къщи и ги продават на свободния пазар. След това те изчакват цената да спадне, купуват същия брой акции на по-ниска цена и ги връщат обратно на брокера. Продавачът на къси позиции получава печалба, като прибира разликата в цената, без разходите по сделката.

Стратегията работи, докато цената на акциите спада. Ако тя се повиши, трейдърът на къси позиции губи пари, защото трябва да купи акции на по-висока цена, за да замени тези, които е взел назаем. Теоретично загубите могат да бъдат неограничени, тъй като цената на акциите може да се покачва безкрайно.

Като цяло късите продажби се предприемат, защото инвеститорът вярва, че дадена акция е надценена и цената ѝ ще се понижи, или пък хеджира „дълга“ позиция в друга ценна книга от същия сектор - залог, че цената ще се повиши - за да компенсира риска, че цената може всъщност да се понижи.

Късите продажби са характерни за повечето фондови пазари по света и играят ключова роля за ефективността на пазара, като помагат за коригиране на неправилното оценяване на активите. Тя също така спомага за повишаване на пазарната ликвидност, като улеснява инвеститорите при покупката и продажбата на ценни книжа.

Защо късите позиции бяха забранени в Южна Корея?

Ограниченията върху късите позиции понякога се въвеждат по света в периоди на икономически сътресения. Южна Корея се присъедини към САЩ, Обединеното кралство и други страни, които временно забраниха късите продажби в различна степен в отговор на финансовата криза от 2008 г.

През март 2020 г. Южна Корея въведе пълна забрана на късите продажби, за да овладее пазарния срив, подклаждан от пандемията. Комисията за финансови услуги частично отмени тези ограничения през следващата година за акциите от бенчмарковия индекс Kospi 200 и индекса с малка капитализация Kosdaq 150, за да направи изненадващ обрат и да наложи отново пълна забрана през ноември 2023 г., в момент, когато нямаше големи пазарни сътресения.

Целта е да се изкорени практиката на naked short selling, която е забранена в Южна Корея и в много други страни, включително в САЩ и Европейския съюз. За разлика от нормалната къса продажба, при която продавачът заема акции и след това ги продава, този тип позиция включва продажба на акции, без преди това да е взел акции назаем - или дори без да е потвърдил, че те могат да бъдат взети назаем - за да спази споразумението.

Финансовите регулатори на Южна Корея започнаха разследване на незаконните къси продажби и до средата на март 2025 г. бяха наложили глоби на обща стойност 84 млрд. вона (57 млн. долара) на няколко банки, включително BNP Paribas SA и Barclays Plc, както и на HSBC Holdings Plc, която по-късно беше оправдана от съда. Повечето от случаите са свързани с нарушения на процедурни правила.

Общата забрана на късите продажби може да се разглежда и като поддаване на законодателите на натиска на местните ритейл инвеститори, които са повече от 14 милиона в 52-милионната държава и са се превърнали във важен изборителна група. Тези ритейл търговци, наричани „мравки“ заради способността им да влияят на политиките, когато действат като група, са загрижени, че късите позиции на институционалните инвеститори създават несправедливи условия на конкуренция. Те твърдят, че по-големите участници на пазара имат властта да понижават цените на акциите.

Как забраната за къси позиции се отрази на пазара?

Индексът Kospi се повиши за кратко веднага след налагането на забраната през ноември 2023 г. Но представянето на основния южнокорейски капиталов индекс беше предимно колебливо, докато забраната беше в сила, като през 2024 г. то беше натежало от политически насрещни ветрове, като например импийчмънта на президента Юн Сук Йол след неуспешен опит за въвеждане на военно положение. През 17-те месеца, в които забраната за къси позиции беше в сила, Kospi се представи по-слабо от основния азиатски индекс на MSCI.



Акциите в Южна Корея се представят по-зле от общият азиатски индекс за региона

Според данни от борсата, изчислени от Bloomberg, късите продажби са съставлявали около 5% от общия оборот на Kospі през 2023 г. преди забраната през ноември същата година.

Анализатори заявиха, че липсата на къси продавачи е създала балони в някои сектори на южнокорейския пазар, особено в тези, които са предпочитани от ритейл инвеститорите, като например акции, свързани с веригата за доставки на електрически превозни средства. Това е така, защото късите продажби могат да помогнат за определяне на справедливата стойност на дадена ценна книга.

Докато през 2024 г. чуждестранните фондове изкупуваха корейски акции главно поради очакванията, че отделната правителствена кампания ще повиши възвръщаемостта на акционерите, през тази година имаше отлив на чуждестранни средства от южнокорейския пазар на фона на политическата несигурност и рисковете от митата в САЩ.

Защо забраната за къси продажби беше отменена през 2025 г.?

Първоначално забраната трябваше да приключи през юни 2024 г., но беше удължена, докато регулаторните органи успеят да приключат с преразглеждането на своите правила за късите продажби и да разработят система за наблюдение за откриване на незаконна търговска дейност. През февруари 2025 г. председателят на Комисията за финансови услуги Ким Бьонг-хван заяви, че е необходимо пълно възобновяване на късите продажби, а не поредното частично вдигане на ограниченията, тъй като доверието към страната в международната общност е застрашено.

Финансовият регулатор преразгледа максималния срок, за който инвеститорите могат да предоставят акции за къси позиции, така че периодът да е еднакъв както за ритейл инвеститорите, така и за институционалните инвеститори. Той също така преразгледа правилата, за да наложи по-строги наказания за незаконни сделки, които сега могат да включват доживотен затвор.

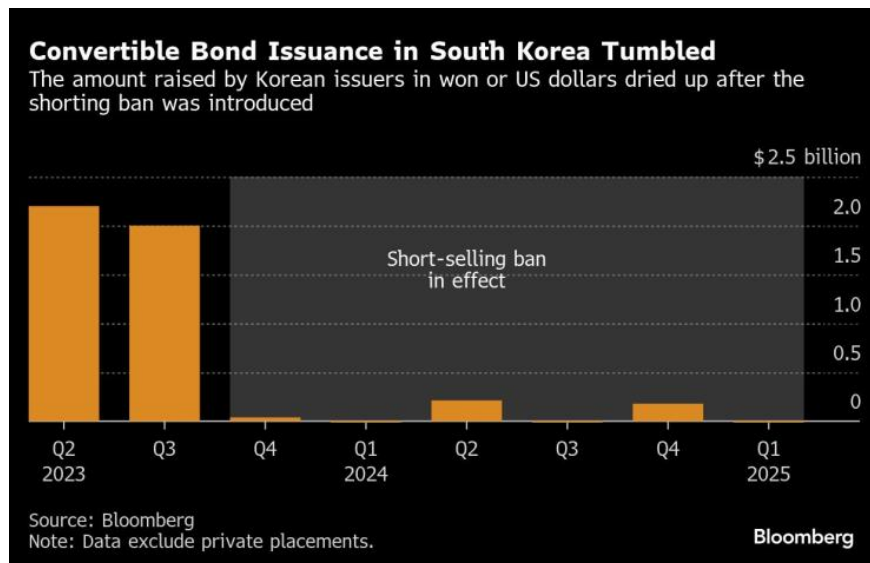
Централизираната платформа за наблюдение ще бъде управлявана от Korea Exchange, основния борсов оператор в страната. Системата има за цел да идентифицира сделките, при които се заемат къси позиции с акции, без предварително да са взети назаем. Ако има несъответствие между поръчката за продажба и неизплатения баланс, сделката автоматично ще бъде докладвана на властите. Преди забраната не съществуваше такава система.

Какво означава възобновяването на късите продажби за инвестициите?

Краят на забраната за къси продажби може да привлече приток на чуждестранен капитал. В периода от края на август 2024 г. до март 2025 г. глобалните фондове изтеглиха близо 20 млрд. долара от южнокорейски акции на фона на политическите сътресения в страната и несигурността по отношение на митата. През февруари Pictet Asset Management заяви, че планира да закупи повече южнокорейски акции, след като възобновяването на късите продажби му позволи да хеджира дългите си позиции в акции.

Завръщането на международните инвеститори би могло да доведе до съживяване на емитирането на конвертируеми облигации - форма на хибриден корпоративен дълг, който притежателите могат да разменят за фиксиран брой акции на компанията-емитент. Емитирането на тези облигации до голяма степен беше прекъснато, докато действаше забраната за къси продажби.

Спадът беше особено остър при конвертируемите облигации, деноминирани в долари, които са популярни сред глобалните арбитражни инвеститори, които купуват дълга, докато късите позиции са в основата му. Възстановяването на конвертируемите облигации би предложило на фирмите по-евтин източник на финансиране, тъй като облигациите обикновено носят по-ниска доходност в сравнение с традиционния дълг.



Емисиите на конвертируеми облигации намаляват драстично

Възобновяването на късите продажби би могло да даде на Южна Корея и така необходимия тласък за привличане на глобални инвеститори: повишаване на статута на развит пазар от MSCI. Доставчикът на индекси всяка година оценява капиталовите пазари по света, за да определи дали те трябва да бъдат класифицирани като развити, нововъзникващи, гранични или самостоятелни пазари.

Южна Корея е категоризирана като развиващ се пазар от 1992 г. насам, със същия статут като Китай и Индия. В годишния преглед на MSCI през юни 2024 г. се казва, че забраната за къси позиции в Южна Корея е ограничение за достъпността на пазара - един от трите основни стълба, които използват за оценка на пазарите. Премахването на тази бариера би могло най-накрая да доведе до влизане на Южна Корея в клуба на развитите пазари на една ръка разстояние.

[Kanuman](#)

✓ Сроковете за присъединяване на нови ВЕИ ще бъдат съкратени

Задава се ново съкращаване на сроковете за присъединяване на солари - това ще стане с промени в Закона за възобновяемите източници (ЗЕВИ), внесени от трима депутати - Делян Добрев и Красен Кръстев (ГЕРБ/СДС) и Павела Митова (ИТН). Поправките вече бяха приети на първо четене от парламентарната комисия по енергетика, което дава голям шанс процедурите да бъдат съкратени съвсем скоро. Те идват в отговор на европейски директиви (2018/2001 и 2023/2413), по една от които България вече е в процедура по нарушение, а целта е промените да бъдат транспонирани възможно най-скоро. Съкращаването на сроковете е важно и по-друга причина - в момента изпълнението на даден проект може да отнеме години, а това бави цялостния преход към внедряването на нови мощности и плавната раздяла с въглищата.

Според Добрев седем години ресорното министерство не е приложило директивата на ЕС, свързана с облекчените процедури, и сега България рискува налагането на сериозни глоби. София е заплашена от санкции в размер на 9000 евро на ден, за които в средата на април Съдът на ЕС ще излезе с решение дали ще бъдат наложени или не.

Какво се променя

Най-общо предложенията са насочени към опростяване и намаляване на сроковете на процедурите за издаване на разрешения за изграждане на нови ВЕИ. С това ще се създадат условия за повишаване на производството и потреблението от възобновяеми източници с оглед постигане на национална цел от най-малко 34.48% дял на енергията от ВЕИ в крайното брутно потребление на енергия през 2023 г., заложен в проекта на Интегрирания план в областта на енергетиката и климата 2021 - 2030 г. (актуализация 2024 г.), става ясно от мотивите към проекта.

В тях се припомня, че към всяка община трябва да има създаден център за административно обслужване, който при подадено искане дава информация, свързана с процедурите по присъединяване на ВЕИ. С промените се въвежда срок до три години от датата на подаване на искането в тези центрове за издаване на разрешение за ползване или удостоверение

за въвеждане в експлоатация при изграждане на вятърни централи, разположени в морето. Това е новост на фона на факта, че само в рамките на година и половина депутатите на два пъти опитаха да регламентират инвестициите в перки в морето, но и двата проекта пропаднаха.

Също така се предлага срок до три месеца за издаване на разрешение за строеж, когато се изисква такова по Закона за устройство на територията, за инсталиране на оборудване за слънчева енергия и на съвместно разположени съоръжения за съхранение на енергия. Това включва и инсталации за слънчева енергия в сгради и др. За съоръжения за слънчева енергия с обща инсталирана мощност до 20 kW, включително за потребители на собствена електрическа енергия от ВЕИ и общности за възобновяема енергия, се предлага този срок да е не повече от един месец.

И термопомпите са тук

В проекта се предвижда и облекчаване на процедурите, свързани с работата на термопомпите. Заложено е срокът за присъединяване на такива съоръжения с обща инсталирана мощност до 50 MW от подаване на искането за присъединяване до сключване на договора да е един месец. В този срок обаче не се включват проектирането и строителството на съоръженията за присъединяване, реконструкцията и модернизацията на електрическите мрежи, свързани с присъединяването на термопомпите.

С проекта се предлагат и промени, свързани със задълженията за смесване на течните горива от нефтен произход за нуждите на авиацията, корабоплаването и жп транспорта.

БНТ

✓ **Кристалина Георгиева: Митата на Тръмп няма да предизвикат рецесия**

Стремещт на американския президент Доналд Тръмп да налага високи мита създава голяма несигурност и подкопава доверието, но е малко вероятно да предизвика рецесия в краткосрочна перспектива, заяви вчера управляващият директор на МВФ Кристалина Георгиева в интервю за Ройтерс.

„Засега не виждаме драматично отражение“ на митата, които наложи и обеща Тръмп след завръщането си в Белия дом, посочи Георгиева.

Тя добави, че МВФ вероятно ще понижи леко икономическата си прогноза за растежа на световната икономика в следващата си актуализирана оценка след около три седмици, но „засега не се задава рецесия“.

Георгиева каза, че не очаква драматичен ръст на инфлацията в САЩ, а ако несигурността бъде преодоляна бързо се очаква американската икономика да остане силна.

Първоначалните сигнали на правителството на Тръмп за планове му за дерегулация на дигиталните активи са „много окуражаващи“, каза още управляващият директор на МВФ.

„В някои случаи се наблюдава прекалена регулация“, каза Георгиева и добави: „Премахването на бариерите за бизнеса и растежът са нещо добро“.

Тя посочи, че стъпките за дерегулация трябва да се предприемат внимателно, без да се създават финансови рискове.

Георгиева заяви още, че очаква преговорите по новата програма за заеми с Аржентина да приключат преди предстоящите пролетни срещи на МВФ и Световната банка във Вашингтон между 21 и 25 април.

✓ **Национална стачка в Белгия блокира полети и градския транспорт, затвори училища и институции**

В Белгия днес е ден на национална стачка. Летищата в Брюксел и Шарлероа не обслужват заминаващи полети, силно засегнат е градския транспорт в Брюксел и други големи градове, не работят много училища, детски градини и държавни институции. Протестът е свикан от два от най-големите синдикати в страната.

Недоволството е заради планове на правителството за съкращаване на бюджетните разходи, промяна на условията за пенсиониране и реформа на пазара на труда. Новото федерално правителство в страната реши да увеличи разходите за отбрана до два процента от brutния вътрешен продукт в края на тази година, вместо през 2030. Синдикатите го обвиниха в обявяване на война на работещите. Те предупредиха, че са в готовност да продължат с протестите на всяко 13-то число от месеца до намирането на решение.

Мениджър

✓ Половината служителите във Великобритания готови да напуснат при връщане в офисите на пълен ден

Близо половината от висококвалифицираните специалисти във Великобритания биха обмислили напускане, ако работодателят им ги принуди да се върнат в офиса на пълен работен ден. Това сочи ново проучване, което предполага, че ще има проблеми пред множество компании, които издават нареждания за връщане на работа в офисите, съобщава в Guardian.

Въпреки че като цяло 48% от анкетиранияте служители са казали, че биха обмислили да си подадат предизвестие за напускане при изискване за пълно работно време, работещите жени са по-склонни да направят това (58%) в сравнение с мъжете (42%).

Хибридна работа, с разпределение на времето между офиса и друго място, най-често дома, е моделът на работа за повече от три четвърти (77%) от работната сила, според над 8000 британски фирми и служители в редица сектори, анкетирани през февруари от компанията за набиране на персонал Naus.

Три дни в седмицата в офиса е най-популярният хибриден режим на работа, който се прилага от една четвърт (25%) от анкетиранияте фирми. Тази цифра остава стабилна от последното проучване на Naus, преди шест месеца. Малко над една пета (22%) от работодателите позволяват на работниците си да избират колко дни да работят дистанционно, което е лек спад от 26%, регистрирани шест месеца по-рано. Една пета от компаниите обаче са помолили служителите си да посещават по-често работното място.

Въпреки последните заглавия, след като фирми, включително Amazon, одиторската компания PwC и кредитната Santander, призоваха служителите си да прекарват повече време на бюрата си. Но само 8% от анкетиранияте работодатели казват, че имат планове да наложат задължително връщане в офиса през следващите шест месеца.

66% от работодателите казват, че имат притеснения, че принуждаването на хората да се връщат в офиса по-често би предизвикало обратна реакция от персонала. Според 73% от специалистите, разходите за пътуване до работното място са най-важният фактор, влияещ върху решението за по-редовно връщане на работа. Работата в офиса на пълен работен ден би увеличила разходите за пътуване до работното място за огромното мнозинство или 88% от служителите.

✓ ТЕЦ „КонтурГлобал Марица Изток 3“ отново спира работа

Днес е последният ден, в който ще работят мощностите на втората най-голяма въглищна топлоцентрала в България ТЕЦ „КонтурГлобал Марица Изток 3“. От утре 130 от общо 160 служители на дружеството ще бъдат отново съкратени. Енергетиците вече получиха своите предизвестия за освобождаване в средата на февруари, предава БНР.

Над 50 процента от служителите, които предстои да бъдат освободени отново от работа, са от община Стара Загора събщи Любен Георгиев от Бюрото по труда в Стара Загора.

През последните седмици държавата, която има 27% дял в частния ТЕЦ, търси решение за запазване на работа на заетите, както и за потенциална продажба на дружеството на инвеститор. Това беше обявено от парламентарната трибуна в края на февруари енергийният министър Жечо Станков. На този етап обаче липсва информация за постигане на някакъв напредък.

Освобождаването на персонала в ТЕЦ „КонтурГлобал Марица Изток 3“ започна преди година, когато изтече договорът на дружеството с НЕК за изкупуване на електроенергия. През лятото на 2024 г. топлоцентралата беше включена за кратко отново, когато цената на електроенергията се повиши, след която отново бяха освободени част от заетите в дружеството.

През декември служебният енергиен министър Владимир Малинов обяви, че ТЕЦ-ът ще заработи отново в първите три месеца на годината, за да гарантира производството на електроенергия през зимния сезон. Механизмът за повторното стартиране обаче изтича днес.

Междувременно преди десетина дни от КТ „Подкрепа“ оповестиха свое предложение, с което призовават държавата да прехвърли своя дял от ТЕЦ „КонтурГлобал Марица Изток 3“ на „Мини Марица-изток“. По този начин от синдикалната организация виждат възможност за запазване на дейността на част от рудниците в държавното дружество.

✓ Нови възможности за разширяване на двустранните икономически отношения обсъдиха министър Дилов и посланика на Чехия у нас

България и Чехия поддържат стабилни търговски и икономически отношения. Това беше потвърдено по време на среща между министъра на икономиката и индустрията Петър Дилов и посланика на Чешката Република в България, Н. Пр. Мирослав Томан.

Двамата разговаряха за насърчаване на партньорството между компаниите от двете страни в сектори от взаимен интерес, като високите технологии, машиностроене, транспорт и енергетика, които имат потенциал да осигурят стабилен растеж на икономическите връзки между България и Чехия.

„Чехия е един от водещите ни икономически партньори в Централна Европа. Двустранната търговия е на високи нива, но има още потенциал за развитие“, подчерта министър Дилов. Според статистиката през 2024 г. стокообменът между България и Чехия е в размер на 1,888 млрд. евро

„Вярвам, че можем да задълбочим партньорството си, като насочим усилията си към нови перспективни сектори и форми на взаимодействие“, каза министър Дилов. По думите му за България е важен приоритет увеличаването на чешките инвестиции у нас.

Министърът на икономиката и индустрията посочи, че чешките инвестиции в България заемат значително място в икономиката ни, като са концентрирани в ключови сектори. „Над 400 чешки компании развиват дейност у нас, създавайки хиляди работни места и допринасяйки за технологичното развитие на българската индустрия“, изтъкна икономическият министър.

От своя страна посланик Томан подчерта, че в България има вече много добри примери за чешки компании, които са инвестирани в сектори като телекомуникации, автомобилостроене, финанси, здравеопазване, ИТ, логистика, индустриално производство и др.

По време на срещата Министър Дилов и Н. Пр. Мирослав Томан обсъдиха още и възможността за организиране на заседание на двустранната Междуправителствена комисия за икономическо сътрудничество, което да даде нови насоки в търговско-икономическите взаимоотношения на двете страни.

Посланикът на Чехия у нас подчерта, че в края на миналата година е основана и българо - чешка търговска камара, в която вече членуват над 40 компании. По неговите думи това ще подобри отношенията между бизнеса от двете страни и ще създаде благоприятна среда за развитието им.

Двамата се съгласиха, че след пълноправното членство на България в Шенген съществува още по-голям потенциал за сътрудничество и реализиране на съвместни проекти между двете държави.

✓ Ядрената енергетика остава във фокуса на политиците

Най-много действащи ядрени реактори в света е имало през 2002 г. – 438 а през 2023 г. броят им намалява до 420.

Пикът на производство на електроенергия от ядрени реактори е бил през 2006 г. – 2660 ТВтч

След 1996 г. делът на АЕЦ в глобалния енергиен баланс намалява устойчиво – от 17,5 % през 1996 г. до 10 % през 2023 г.

Най-много ядрени реактори са пуснати през 1984-1985 г. – над 30 реактора за година. Краят на този бум на ядрени мощности настъпва с трагедията в Чернобил.

Последващото развитие на ядрената енергетика след този период е доста по-бавно. Допълнително влияние в забавянето изиграха и събитията около АЕЦ Фукушима в Япония.

Средната възраст на работещите ядрени реактори в развитите страни в континентална Европа и САЩ надхвърля 36 години. Повечето от тях ще работят до 2060 г. , но новите проекти за АЕЦ едва ли ще компенсират спирането на работата на старите АЕЦ по естествени причини.

Смята се, че една от основните причини за забавянето на ядрената енергетика в миналото са предимствата по отношение на цената на ТЕЦ на въглища, а допълнителен фактор за задържането на развитието е необходимостта от огромна финансова подкрепа. Към днешна дата светът преминава към спиране на ТЕЦ на въглища, но мястото им се заема от по-евтините възобновяеми енергийни източници.

Климат и разходи

Изменението на климата е основното предимство, от което днес може да се възползва ядрената енергетика. Освен това е вторият по големина нисковъглероден източник на електроенергия след водноелектрическата. Що се касае до необходимите капиталовите разходи за изграждане на водноелектрически централи, експертите напомнят, че те са сравними с тези за атомните.

В световен мащаб се изграждат 63 реактора с общ капацитет над 70 ГВт. През последните пет години бяха взети решения за удължаване на срока на експлоатация на повече от 60 реактора, или 15% от атомния парк. Годишните инвестиции в нови централи и удължаване на експлоатационния живот на старите са се увеличили с почти 50% от 2020 г. насам и надхвърлят 60 милиарда долара.

„От около 65 милиарда щатски долара на година днес инвестициите нарастват до 70 милиарда щатски долара годишно до 2030 г. при сценария, отразяващ днешната политика (STEPS), който предвижда, че глобалния ядрен капацитет е на път да нарасне с повече от 50% до близо 650 ГВт до 2050 г. Ядрените инвестиции биха могли да нараснат по-бързо с по-силна намеса на държавната политика. При сценария, който взема предвид обявените ангажименти (APS) на стрините, при който всички енергийни и климатични политики се изпълняват изцяло и навреме, инвестициите достигат 120 милиарда щатски долара през 2030 г., а ядреният капацитет се удвоява повече от два пъти до средата на века. В сценария за нетни нулеви емисии до 2050 г. инвестициите надхвърлят 150 милиарда щатски долара до 2030 г., а инсталираният капацитет надхвърля 1 000 ГВт до 2050 г.“, се посочва в публикувания наскоро доклад на МАЕ.

Новата вълна - SMR

Ядрената енергетика е на нов етап на развитие, и доклада на МАЕ, както и анализите на редица експерти сочат, че към настоящия момент политиките на отделните държави, технологиите и пазарните механизми са готови за това. В допълнение бързо расте и търсенето на електроенергия от индустрията, от електрическите превозни средства, центрове за данни и изкуствен интелект. Ядрената енергия помага за намаляване на емисиите на парникови газове. Неслучайно на климатичната конференция COP29 в Баку представители на 25 страни подписаха декларация за утрояване на глобалния ядрен капацитет до 2050 г.

В докладът си МАЕ, а и всички експерти от сектора обаче напомнят, че повечето от две трети от изграждащите се 64-те реактора в света са в Китай – 30. Реално, очакването е Китай да изпреварят САЩ и Европейския съюз по въведени мощности на АЕЦ 2030 г.

Малките модулни реактори (SMR) могат да бъдат новата вълна в ядрената енергетика. Още повече, че те срещат подкрепата и новите бизнес модели могат да разчистят пътя за нова вълна от ядрена енергия. Търсенето на надеждна, управляема и чиста енергия в частния сектор е основният двигател на интереса към тези технологии. Европейската комисия (в основата на SMR Industrial Alliance. — SR) обсъжда пускането на модулни реактори с обща мощност до 25 ГВт до началото на 2030-те години, включително за захранване на центрове за обработка на данни. Мощностите от SMR може да нараснат до 40 ГВт до 2050 г., но техният потенциал е значително по-голям – до 120 ГВт.

Въпреки това дори 40 ГВт ще изискват инвестиции от 670 милиарда долара до 2050 г. Първоначалните капиталови разходи в този случай ще бъдат 5583 долара за 1 кВт, изчисляват експерти, обяснявайки, че това не означава в никакъв случай евтино. От тази гледна точка, препоръката с цел подобряване на конкурентоспособността е за намаляване на първоначалните разходи за изграждане на SMR е горе-долу наполовина.

Задачата на Малките модулни реактори е да постигнат паритет с големите проекти за ВЕИ, но дали това ще е възможно остава под въпрос. Ако SMR постигнат всички предписвани им възможности и очаквания, може да има и пренареждане на лидерството по ядрени мощности в света.

Говорейки за разходите за големите АЕЦ, анализаторите напомнят лошия привкус от първата нова ядрена централа, завършена от десетилетия в САЩ - реакторите 3 и 4 в Plant Vogtle в Джорджия струват около 18 милиарда долара повече от очакваното, а закъснението - седем години. Любопитно на този фон е какви разходи ще бъдат отчетени за изграждащата се и подготвяна за пуск АЕЦ Аккую в Турция.

✓ Теми и гости в сутрешните блокове на телевизиите

БНТ, Денят започва"

Тема: След приемането на бюджета за 2025 г. - кои заплати се покачват и очаква ли се нова вълна на протести?; Гост Пламен Димитров.

Тема: От какво зависи стабилността на правителството.; Коментираме с политолога Стойчо Стойчев и социолога Добромир Живков.

Тема: Реформите в образованието. Задават се нови учебни планове и програми, както и пълната забрана на телефони в училищата.

Всички досегашни броеве на "ЕЖЕДНЕВЕН МЕДИЕН МОНИТОРИНГ" от началото на 2023 г. до днес може да намерите на адрес: <https://bica-bg.org/bg/14/medii.htm> В секция МЕДИИ/ЕЖЕДНЕВЕН МЕДИЕН МОНИТОРИНГ на уебсайта ни е запазен и пълен архив.